

Rīgā

29.06.2021. Nr. LPA 1.8.-22

Uz 10.06.2021. Nr. 23 6.§ VSS-544

Finanšu ministrijai

*Priekšlikumi un iebildumi par informatīvo ziņojumu
"Par sabiedriskā labuma organizāciju darbību un attīstību"*

Biedrība "Latvijas Pilsoniskā alianse" ir iepazinusies ar Finanšu ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu "Par sabiedriskā labuma organizāciju darbību un attīstību" (turpmāk – informatīvais ziņojums) un sniedz šādus priekšlikumus un iebildumus.

Latvijas Pilsoniskā alianse atzinīgi vērtē Finanšu ministrijas centienus rast risinājumus sabiedriskā labuma organizācijas sistēmas pilnveidei, tomēr vēršam uzmanību, ka informatīvais ziņojums un tajā iekļautās reformas skar ne tikai biedrības un nodibinājumus, kurām piešķirts sabiedriskā labuma organizācijas statuss, kas šobrīd ir mazāk kā 3000 organizācijas, bet gan kopumā visu nevalstisko sektoru (šobrīd aktīvas vairāk kā 25 000 organizāciju¹), kā arī sociālos uzņēmumus, tādēļ aicinām Finanšu ministriju un citas nozaru ministrijas informatīvajā ziņojumā iekļautās reformas skatīt un izvērtēt plašākā kontekstā, ārpus sabiedriskā labuma organizāciju tvēruma. Paredzētās reformas konceptuāli mainīs visu biedrību un nodibinājumu, kā arī sociālo uzņēmumu darbību, tādēļ **Latvijas Pilsoniskā alianse nevar atbalstīt informatīvā ziņojuma virzību bez plašākām konsultācijām ar nevalstisko sektoru un padziļināta izvērtējuma**, kā konceptuālās izmaiņas normatīvajā regulējumā, it īpaši nodokļu jomā, ietekmēs biedrību un nodibinājumu, sociālo uzņēmumu darbību un attīstību. Vienlaikus, ņemot vērā to, ka Sabiedriskā labuma organizāciju likumā nepieciešami steidzami grozījumi, kas pēc savas būtības ir uzskatāmi par tehniska satura, ne konceptuāla rakstura, **aicinām Finanšu ministriju veikt grozījumus esošajā likumā, bet konceptuālās reformas virzīt pēc plašām konsultācijām un izvērtējuma, kā arī neatrauti no informatīvajā ziņojumā paredzētajām reformām, kas skar Tieslietu un Labklājības ministrijas kompetenci, tādejādi izvairoties no dažādu normatīvo aktu un konceptu savstarpēju konfliktēšanu.**

Latvijas Pilsoniskā alianse atbalsta iespēju biedrībām un nodibinājumiem veikt saimniecisko darbību, kas ir būtisks ieņēmumu avots organizāciju mērķu sasniegšanai un finanšu avotu dažādošanai, lai nodrošinātu organizācijas ilgtspēju un neatkarību. Taču Finanšu ministrijas piedāvātais risinājums - ļaut sabiedriskā labuma organizācijas 2 (SLO2) statusu ieguvušām biedrībām un nodibinājumiem veikt saimniecisko darbību kā dominējošo ieņēmumu gūšanas veidu, rada neskaidrības, it īpaši, kā tas ietekmē sociālās uzņēmējdarbības konceptu. Tādēļ aicinām Finanšu ministriju:

- 1) Skaidri identificēt un aprakstīt kāda ir sabiedriskā labuma organizācijas 2 (SLO2) un sociālā uzņēmuma saistība un atšķirības;
- 2) Identificēt skaidrus kritērijus, kādos gadījumos biedrībām un nodibinājumiem būs jāveido komercsabiedrība, nodalot savu saimniecisko darbību, un kādos gadījumos sabiedriskā

---

¹ Lursoft IT tīmekļa vietnes sadaļa "Sabiedrisko organizāciju, to apvienību, biedrību un nodibinājumu dibināšanas dinamika" https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=41

labuma organizācijas 2 statusā var tikt turpināta darbība ar dominējošu saimniecisko darbību.

Latvijas Pilsoniskās alianses ieskatā, otrs būtiskākais informatīvajā ziņojumā iekļautais jauninājums, kas netika izdiskutēts Finanšu ministrijas rīkotajā domnīcā un prasa papildu izvērtēšanu un aprakstu, ir uzņēmumu ienākuma nodokļu attiecināšanu uz biedrībām un nodibinājumiem. Ņemot vērā, ka biedrību un nodibinājumu mērķis nav gūt materiālu labumu to darbības rezultātā, ir ļoti grūti, pat neiespējami, nodalīt biedrības un nodibinājuma darbību, kas varētu būt attiecināma kā komerciāla rakstura saimnieciskā darbība, par kuras ieņēmumu daļu ir jāveic uzņēmuma ienākuma nodokļa samaksa no darbības, kas vērsta uz biedrības un nodibinājuma mērķu sasniegšanu. Pārrunājot ar nodokļu jomas ekspertiem uzņēmuma ienākuma nodokļa attiecināšanu uz biedrībām un nodibinājumiem, tika secināts, ka:

1) šāds mehānisms nav administratīvi adekvātākais risinājums, lai uzraudzītu to biedrību un nodibinājumu darbību. Vērtējot šo risinājumu no to biedrību un nodibinājumu perspektīvas, kuras neapšaubāmi atbilst biedrību un nodibinājumu juridiskais formai, secināms, ka attiecinot uzņēmuma ienākumu nodokļa aprēķināšanu un maksāšanas pienākumu, būtiski palielināsies administratīvais slogs, kas noteiks arī nepieciešamību ikvienai organizācijai algot pilna laika grāmatvedi. Šajā kontekstā aicinām iepazīties arī ar Stauffera un Pēršē lietām (*Stauffer and Persche cases* - ECJ 14.9.2006 - C-386/04; ECJ, 27. 1. 2009 - C-318/07);

2) nav saprotams, kā Valsts ieņēmumu dienests definēs, kādi izdevumi ir saistīti ar saimniecisko darbību. Ja izdevumus vērtēs pēc mērķa, vēršam uzmanību, ka biedrību un nodibinājumu mērķi var būt arī ļoti vispārīgi, piemēram, stiprināt pilsonisko sabiedrību, tādēļ pastāv plašas atšķirīgas interpretācijas risks;

3) Finanšu ministrijas piedāvātais modelis nozīmē to, ka arī mazām biedrībām un nodibinājumiem būs jākārt grāmatvedība divkārsā ieraksta sistēmā, lai atspoguļotu izdevumus/ieņēmumus. Tas var būt nepaceļams administratīvais slogs daļai organizāciju.

Praksē būtiski var pieaugt strīdu gadījumi ar Valsts ieņēmumu dienestu, jo nevalstiskā sektora darbība būtiski atšķiras no komercsabiedrību darbības, kā rezultātā tiktu veikti arī nepamatoti nodokļu uzrēķini, kas saistās arī ar tiesvedību riskiem, kam biedrībām un nodibinājumiem nav resursu. Tādējādi vēl vairāk pasliktinātos pilsoniskās sabiedrības kustība Latvijā. Uzskatām, ka Finanšu ministrijas piedāvātie risinājumi attiecībā uz uzņēmumu ienākuma nodokļa maksāšanas pienākumu noteikšanu visām organizācijām nav izsvērti, jo netiek apskatītas un analizētas jebkādas citas alternatīvas kā minimizēt saimnieciskās darbības ietekmi uz negodīgas konkurences riskiem un nav apzinātas organizāciju iespējas reformas prasības īstenot.

Tādēļ, lai rastu pēc iespējas labāko risinājumu, atkārtoti aicinām Finanšu ministriju:

1) izpētīt, kādi uzņēmumu ienākuma nodokļa režīma modeļi pastāv citās ES dalībvalstīs un izvērtēt, kurš būtu piemērotākais Latvijas situācijai. Jau šobrīd ir pieejams pētījums "*Taxation of Charities*", kurā apkopoti daudzu valstu nodokļu režīmi;

2) noteikt, kāda veida izdevumi varētu tikt uzskatīti par tiem, kas netiek aplikti ar uzņēmumu ienākuma nodokli. Aicinām veikt papildus konsultācijas ar biedrību un nodibinājumu grāmatvežiem, lai saprastu, kā to identificēt.

3) izstrādāt skaidras vadlīnijas, kā Valsts ieņēmumu dienests izvērtēs izdevumus, kurus aplik ar uzņēmumu ienākuma nodokli, un kā to praksē vērtēs, ņemot vērā, kā biedrību un nodibinājumu mērķi var būt ļoti plaši;

4) papildināt informatīvo ziņojumu ar izvērtējumu, kādu iespaidu, tai skaitā, administratīvo slogu, atstās uzņēmumu ienākuma nodokļa attiecināšana uz biedrību un nodibinājumu darbu (ņemot vērā arī dažādus aspektus, piemēram, biedrības lielumu, darbības jomu).

Ar cieņu,

Direktore

(paraksts*)

Kristīne Zonberga

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

Zaļūksnis
artis@nvo.lv
24245580

Zonberga
Kristine@nvo.lv

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds

*Atzinums ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda
finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par
atzinuma saturu atbild Latvijas Pilsoniskā alianse.*